

Utrikesdepartementet

Denna rapport är en översiktlig sammanställning över hur de mänskliga rättigheterna efterlevs, grundad på den svenska ambassadens bedömningar.

Rapporten kan inte ge en fullständig bild. Information bör sökas också från andra källor.

Mänskliga rättigheter i Demokratiska Folkrepubliken Korea (Nordkorea) 2006

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Demokratiska Folkrepubliken Korea har ett kollektivistiskt samhällsskick i vilket respekten för mänskliga rättigheter (MR) utsätts för grova, omfattande och systematiska kränkningar. Nordkorea har en av världens mest repressiva politiska regimer.

Landets samhällssystem bygger på socialism av sovjetmodell i kombination med en konfuciansk tradition som är starkt hierarkisk och auktoritetsbunden till sin karaktär. Det politiska systemet har framträdande inslag av personkult kring ledaren och betonar medborgarens roll som del av ett kollektiv. Fostran för denna roll börjar i mycket unga år och den dagliga tillvaron för både barn och vuxna kretsar kring kollektiva aktiviteter i sådan utsträckning att tid för individuell verksamhet eller reflektion är begränsad. En unik grad av kontroll upprätthålls över den information som den enskilde, både i yrkesrollen och som privatperson, har tillgång till.

Under 2002 inleddes viss ekonomisk reformverksamhet, vilket bland annat medfört ett större inslag av decentraliserat beslutsfattande och en ny betoning av ekonomiska incitament för den enskilde. Detta slag av förändringar kan på sikt väntas leda till en försvagning av samhällets kollektivistiska prägel och en ökad förståelse för individbaserade rättigheter. Under 2006 har närmast ett stillastående tyckts råda i reformverksamheten.

Nordkoreas regering tillkännagav i augusti 2005 att landet inte längre behövde humanitärt bistånd inklusive livsmedelshjälp. Detta skulle upphöra vid utgången av 2005, samtidigt som man önskade fortsätta med kapacitetshöjande insatser som genomfördes inom ramen för det humanitära biståndet.

Förhandlingar mellan Nordkorea och givarsamfundet, som ansåg att de humanitära behoven alltjämt var mycket omfattande och att humanitärt bistånd borde fortsätta, ledde till att Nordkorea gick med på att viss fortsatt införsel av framför allt mediciner skulle kunna ske under en övergångsperiod. Under våren 2006 träffade World Food Program (WFP) en överenskommelse med Nordkorea om ett nytt, väsentligt reducerat program för två år. Förhandlingar mellan EU och Nordkorea ledde till att även projekt finansierade med gemensamma EU-medel, efter ett tremånaders uppehåll i början av 2006, kunde fortsätta.

Den strikta kontrollen av information i Nordkorea, svårigheterna för utlänningar att komma i kontakt med nordkoreanska medborgare och den begränsade rörelsefriheten i landet medför att de uppgifter som redovisas i rapporten till stor del är andra- och tredjehandsuppgifter som inte kan beläggas genom oberoende uppföljning.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Nordkorea anslöt sig år 1981 till konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) samt konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR). Konventionen om barnets rättigheter (CRC) ratificerades år 1990. År 2001 anslöt sig landet till konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor (CEDAW). De fakultativa protokollen till konventionerna har inte undertecknats eller ratificerats. Konventionen mot tortyr (CAT), konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (CERD) och flyktingkonventionen och det tillhörande protokollet från 1967 har inte heller undertecknats eller ratificerats.

Nordkorea har inte undertecknat eller ratificerat Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (ICC).

Behandlingen av landets obligatoriska rapportering enligt dessa instrument har föranlett anmärkningar på olika punkter. I slutet av 2006 ligger Nordkorea efter sin i rapportering enligt ICCPR (med nästan tre år) och CEDAW (med ett halvt år).

År 2004 besöktes landet av FN:s kommitté för barnets rättigheter (CRC).

Nordkorea har år 2003, 2004 och 2005 varit föremål för resolutioner i FN:s kommission för mänskliga rättigheter (MRK) samt 2005 även en resolution i FN:s generalförsamling. I enlighet med en rekommendation i 2004 års resolution i MRK förordnades i juli samma år en särskild rapportör för

Nordkorea. Den särskilde rapportören har inte erkänts av Nordkorea eller tillåtits att resa in i landet, men har haft informella konsultationer med Nordkoreas sändebud i Genève. Rapportören avgav under 2005 och 2006 skriftliga rapporter till FN:s kommitté för mänskliga rättigheter respektive till FN:s generalförsamling.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Politiskt oliktankande eller individer som i annat avseende bryter mot samhällssystemets regler behandlas enligt tillgängliga uppgifter mycket strängt. Ett system av arbetsläger upprätthålls enligt uppgift i Yodok län ungefär tio mil nordost om Pyongyang. Enligt andra uppgifter sänds oliktankande också till ”sanatorier” för omskolning. Intagningen till dessa uppges ske genom ett administrativt förfarande, utan domstolsprövning. Enligt tillgängliga uppgifter förekommer misshandel och tortyr i behandlingen av oliktankande och brottslingar. Många i arbetsläger skall ha dött av svält, sjukdom eller andra umbäranden. Nyare uppgifter pekar också på tvångsaborter av havande kvinnor som ett systematiskt inslag i behandlingen av internerade. Uppgifter om dessa typer av missförhållanden har inte kunnat kontrolleras, varför omfattningen är osäker.

Uppgifter om fängelseförhållanden är också knapphändiga, men talar om svåra förhållanden med kroppsliga bestraffningar, brist på matförsörjning och undermåliga hygieniska förhållanden. Regelmässigt oberoende inspektion av fängelseförhållanden tillåts inte.

FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna har i sin granskning av Nordkoreas andra ICCPR-rapport (konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter) i augusti 2001 rekommenderat att enskilda fall av tortyr eller misshandel undersöks av ett oberoende organ och att åtgärder vidtas för att förbättra förhållandena för frihetsberövade.

I både Sydkorea och Japan föreligger misstankar om att medborgare kidnappats och förts till Nordkorea för att fungera som språklärare eller för att utbildas till infiltratörer. 11 sådana fall avseende japanska medborgare bekräftades vid ett toppmöte i september 2002 mellan Japans premiärminister Koizumi och den nordkoreanske ledaren Kim Jong Il. De fem överlevande tillåts återvända till Japan för besök och återvände aldrig till Nordkorea. Familjemedlemmar som de fem lämnade kvar i Nordkorea tillåts att resa till Japan först 2004 efter utdragna förhandlingar. Den japanska regeringen fortsätter att söka klarhet i andra fall av misstänkta försvinnanden.

4. Dödsstraff

Strafflagstiftningen omfattar dödsstraff för fem olika brott: mord, stämpling mot staten, högförräderi, terrorism och hjälp till fienden. FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna har i sin granskning av Nordkoreas andra ICCPR-rapport rekommenderat en översyn av dessa vaga brottsrubriceringar, som man befävar kan användas för att straffbelägga även fredliga politiska aktiviteter, samt att steg tas för att avskaffa dödsstraffet. Antalet verkställda straff är okänt eftersom de inte offentliggörs. Enstaka uppgifter om offentliga avrättningar förekommer i media, men har varit svåra att bekräfta eller datera. Någon inhemsk opinion mot dödsstraff har inte gett sig tillkänna eftersom offentlig opinionsbildning på enskilt initiativ är sällsynt.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Graden av personlig frihet är mycket ringa. Samhällssystemet prioriterar kollektivet framför individen. Individens grundläggande behov skall tillgodoses genom kollektivet.

Resor och val av boendeort är rättigheter som garanteras i den nordkoreanska konstitutionen, men även inrikes resor kräver i praktiken särskilt tillstånd. Myndigheterna använder enligt vissa uppgifter inre omflyttningar som ett belönings- och bestraffningsinstrument. Pass för utrikes resor förefaller ofta utfärdas för en bestämd resa. Resor medges främst för funktionärer, idrottsutövare eller kulturpersonligheter med uppdrag att representera landet utåt, eller inhämta kunskaper och erfarenheter i utlandet för statens räkning.

Svältkatastrofen i mitten av 1990-talet, då större skaror av människor tidvis rörde sig utanför sin hemort i sökandet efter mat, förefaller ha medfört en viss uppluckring av reserestriktionerna. Gränsen mot Kina är porös och många människor i de nordligaste provinserna söker sig enligt uppgift över gränsen till Kina under vinterhalvåret för att klara sin försörjning, och återvänder sedan under våren för att så sina åkrar. Förut sökte sig endast män över gränsen för att finna ett bättre arbete, men livsmedelskriserna under andra hälften av 1990-talet har medfört att hela familjer nu i större utsträckning flyttar.

Sedan 2002 har uppmärksammade nordkoreanska avhopp vid utländska beskickningar i Kina iscensatts av privata hjälporganisationer, i syfte att fästa omvärldens uppmärksamhet på de nordkoreanska migranternas situation i Kina. I dag tar sig ett växande antal nordkoreaner till Sydkorea via tredje land, inte sällan med hjälp av den välorganiserade och alltmer affärsinriktade människosmugglingsverksamhet som uppstått.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Nordkoreas konstitution garanterar teoretiskt sett domstolsväsendets oberoende ställning och lämnar omfattande procedurella garantier för individens rättssäkerhet. En utvecklad lagstiftning föreligger på flertalet områden. De knapphändiga uppgifter som finns om rättsväsendets arbete talar emellertid för att domstolsväsendet i praktiken inte är oberoende och att dess funktioner inte utövas för att skydda individen mot staten, utan för att skydda kollektivet mot individen. FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna har i sin granskning av Nordkoreas andra ICCPR-rapport rekommenderat att rättsväsendets oavhängighet och objektivitet förstärks.

I mål av mer politisk karaktär förekommer det enligt uppgift att rättegång inte hålls, utan den anklagade remitteras direkt till säkerhetsministeriet för fastställande av straff. Vissa uppgifter gör gällande att politiska brott ibland kan resultera i ett kollektivt straff för hela familjen.

Eftersom normala rättsliga förfaranden i vissa fall förefaller åsidosättas, saknas också den transparens som normalt är förknippat med ett rättsväsendes arbete. Statliga ingripanden mot enskilda individer skulle i sådana fall kunna jämföras med försvinnanden.

7. Straffrihet

Eftersom rättsväsendet inte är oberoende av statsmakten och rättskipningen förefaller politisk till sin karaktär, kan det inte uteslutas att politiskt privilegierade grupper åtnjuter någon grad av straffrihet. Konkreta uppgifter saknas emellertid.

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

Den nordkoreanska författningen innehåller bestämmelser om yttrande- och tryckfrihet, liksom om mötes- och föreningsfrihet. Samtidigt påbjuder andra delar av författningen att medborgarna skall ”följa socialistiska normer” och underkasta sig ”kollektivets anda”. Dessa delar av konstitutionen förefaller i praktiken väga tyngre än de förstnämnda garantierna.

Statens kontroll av information förblir en hörnsten i samhällssystemet. Yttrandefriheten är i praktiken mycket begränsad och kritiska yttranden kan enligt uppgift bestraffas. Medborgarna har inte tillgång till annan information än den som staten tillhandahåller. Radio- och TV-apparater modifieras så att de endast kan ta emot sändningar på de officiella frekvenserna. Utlandstelefoni är möjligt endast via ett särskilt, separat telefonnät med begränsad spridning. Brevkorrespondens granskas enligt uppgift. Internet är i praktiken endast

tillgängligt för en begränsad krets. Dessa är anslutna till ett nationellt intranät som innehåller utvalt material som hämtas från Internet av myndigheterna. Ett allmänt mobiltelefonnät invigdes under 2003 och fick relativt stor spridning innan det i mitten av 2004 stängdes ner igen och flertalet mobiltelefoner drogs in. Någon förklaring har inte offentliggjorts. Samtidigt indelades det inhemska telefonnätet i mindre sektioner som endast kan kommunicera med varandra via operatör. Samtliga media är statskontrollerade och tillgången till utländska publikationer mycket begränsat.

Alla konst- och kulturyttringar i det relativt omfattande men centralt styrda kulturlivet tjänar också samhällssystemet. Någon fri debatt förekommer således inte, inte ens på det lokala planet. Enligt vissa uppgifter upprätthålls ett kontrollsystem byggt på femfamiljsgrupper, som ser till att även olämpliga yttranden i privata sammanhang rapporteras till myndigheterna.

Intresseföreningar såsom fackföreningar, branschföreningar, yrkessammanslutningar, ungdoms- och kvinnoförbund spelar en viktig roll i samhällslivet. Dessa organisationer är emellertid inte fristående, utan styrs av staten och fungerar i regel som ett led i den kontroll som utövas. En nyans har tillförts denna bild då det står klart att en nationell intresseförening för de funktionshindrade spelade en drivande roll i antagandet av en rättighetslag på detta område år 2003.

Den personkult som omger ledaren (först Kim Il Sung och nu Kim Jong Il) är en integrerad del av samhällssystemet och har stort genomslag genom att den inpräntas redan från förskoleåldern. En viss tendens att tona ner personkulten kan förmärkas under senare år. Numera medges att externa faktorer såsom naturkatastrofer och globalt tekniskt framåtskridande ibland medför den politik som tidigare fastlagts av ledaren kan behöva justeras.

Religionsfriheten garanteras i konstitutionen sedan 1992, men i samma artikel fastslås också att ingen får använda religionen som ett medel att främja utländskt inflytande eller störa samhällsordningen. De officiella kyrkliga organisationerna kontrolleras av staten. Enligt vissa uppskattningar finns ungefär 10 000 buddhister och 12 000 kristna i Nordkorea. Av de kristna skulle 2 000 vara katoliker och 10 000 protestanter. Den katolska kyrkan saknar enligt uppgift vigda präster eftersom dess internationella organisation inte får verka i Nordkorea. De protestantiska kyrkorna, med sin lösare bindning till utländska moderkyrkor, har enligt uppgift både vigda präster och ett prästseminarium. Religionsutövning sker enligt vissa uppgifter främst i hemmen snarare än i de officiella kyrkorummen. Detta medför att utlänningar har mycket begränsad insyn och små möjligheter att bedöma verksamhetens omfattning eller utvecklingstendenser. En uppgift är att barn mycket sällan syns i dessa sammanhang, kanske främst på grund av den omfattande barn- och

ungdomsverksamhet som anordnas av staten. Resultatet av detta kan vara att kyrkornas möjlighet att vidareutvecklas över tiden blir begränsad.

Uppgifter föreligger också om aktiv förföljelse av personer som sökt sprida kristendomen, eller varit medlemmar av underjordiska församlingar med anknytning till evangeliska grupper i utlandet.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Nordkoreas politiska system innehåller inte någon mekanism som gör det möjligt för folkflertalet att i praktiken förändra landets ledarskap. Den dominerande politiska kraften är det statsbärande Koreanska Arbetarpartiet (KAP). Ytterligare mindre partier existerar och har begränsad representation i parlamentet, den Högsta Folkförsamlingen. De är fullständigt lojala mot det rådande samhällssystemet, som inte ger utrymme för politisk opposition i normal bemärkelse. Parlamentet sammanträder endast korta perioder för att godkänna de beslut som i regel förberetts av regeringen och partiet. Valdeltagandet vid det senaste valet 2003 rapporterades officiellt ligga kring 98 procent och samtliga KAP:s kandidater valdes in i folkförsamlingen. De målkonflikter och meningsmotsättningar som uppträder i varje samhälle förefaller istället hanteras inom ramen för det statsbärande partiets arbete och i det ledande skiktets sannolikt kollektiva beslutsfattande. Inte heller utanför landets gränser har någon organiserad och oavhängig politisk opposition gett sig tillkänna.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Rätten till arbete är en viktig målsättning i Nordkorea. Full sysselsättning råder officiellt och samhällets organisationsgrad medför att höga sysselsättningsstalar troligen uppnås, med en bred definition av begreppet sysselsättning. Med en snävare sysselsättningsdefinition råder troligen en utbredd undersysselsättning i de delar av landet där den tunga industrin varit den dominerande arbetsgivaren. En betydande del av medborgarnas fritid åtgår till studier eller officiellt uppmuntrat frivilligt arbete på olika lokala förbättringsprojekt. Mobiliseringen av arbetskraft sker under sådana former att det kan diskuteras om det faller under begreppet tvångsarbete. De som är sysselsatta i kontorsarbete skall använda fredagar till manuellt arbete i olika former av samhällstjänst. Denna regel iakttas också i de centrala regeringsorganen.

Andelen kvinnor i arbetskraften är hög. En oproportionerligt hög andel av de tunga manuella sysslorna synes utföras av kvinnor, som också traditionsenligt

bär hela ansvaret för hemarbetet (barnomsorgen är emellertid kollektiv från tidig ålder).

Fackföreningarna har ingen strejkrätt och löner sätts genom centrala beslut snarare än förhandling. Nordkorea har endast observatörsstatus i ILO.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

I ett tidigt skede av återuppbyggnaden efter Korea-kriget lades betydande resurser på uppbyggnaden av en allmän och kostnadsfri hälsovård. Ett nätverk av sjukhus och kliniker inrättades. Det gjorde att vårdplatstätheten var väl jämförbar med Östeuropas vid den tiden. Tillräckliga resurser förefaller emellertid inte ha avsatts för underhåll av detta system och i det trängda statsfinansiella läge som uppstod då stödet från det före detta östblocket upphörde urholkades de landvinningar som uppnåtts på hälsoområdet mycket kraftigt. Idag finns lokalerna och den utbildade personalen kvar, men oftast utan adekvat tillgång till utrustning, läkemedel, insatsvaror, elström, uppvärmning och mat till patienterna. De medicinska kunskaperna är föråldrade. Regeringens fortsatta punktinsatser på hälsovårdsområdet inbegriper omfattande och effektiva vaccinationskampanjer för barn.

12. Rätten till utbildning

Utbildningsväsendet är väl utbyggt och sträcker sig från en omfattande daghems- och förskoleverksamhet till ett utbyggt högskoleväsende och ett arbetsplatsbaserat vuxenutbildningssystem. Andelen läskunniga torde sedan slutet av 1950-talet ligga på en hög nivå. Den grundläggande 11-åriga utbildningen är obligatorisk och kostnadsfri. Den utdragna ekonomiska krisen har emellertid medfört en urholkning även på undervisningsområdet och det råder idag en brist på läromedel och undervisningsmaterial i den obligatoriska skolan. Föräldra- och lärarinitiativ får ofta lov att komplettera den statliga försörjningen. Någon könsdiskriminering förefaller inte förekomma i undervisningen. En stark betoning på tekniska utbildningsvägar och teknologiförsörjning i allmänhet kan förmärkas. Undervisningens innehåll i övrigt präglas av samhällssystemet. Skolornas uppgift är att fostra goda medlemmar i kollektivet.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Nordkoreas ekonomiska situation präglas av ett svårt förfall. Industri och ekonomisk infrastruktur fungerar endast i mycket begränsad utsträckning till följd av föråldrad utrustning, brist på reservdelar, insatsvaror och investeringsmedel. Nordkorea saknar sedan mitten av 1970-talet tillgång till den internationella kapitalmarknaden efter att ha inställt sina skuldbetalningar.

Det har uppskattats att en fjärdedel av landets BNP går till militärutgifter (landet befinner sig formellt i krig sedan 1950). Denna grundläggande ekonomiska svaghet har en genomgripande effekt på den enskilde medborgarens levnadsstandard och ekonomiska möjligheter.

Livsmedelsförsörjningen i Nordkorea har varit problematisk sedan östblockets fall. De återkommande naturkatastroferna under senare delen av 1990-talet innebar stora påfrestningar på en redan tidigare försvagad jordbrukssektor. Under flera år rådde svår hungersnöd i delar av landet. Omfattande internationell livsmedelshjälp har sedan dess påtagligt förbättrat näringsstandarden för utsatta grupper.

Nordkoreas regering tillkännagav i augusti 2005 att landet inte längre behövde humanitärt bistånd inklusive livsmedelshjälp, bland annat med hänvisning till att det årets skörd var mycket god. Hjälpen skulle upphöra vid utgången av 2005 samtidigt som man önskade fortsätta med de kapacitetshöjande insatser som, inom ramen för det humanitära biståndet, genomfördes inom områden som upprustning av sjukhus, vatten och sanitet, jordbruk samt utbildning av personal. Det internationella givarsamfundets uppfattning var dock att de humanitära behoven, inklusive på livsmedelsområdet, alltjämt var mycket omfattande och att det humanitära biståndet därför borde fortsätta.

Förhandlingar mellan Nordkorea och givarsamfundet ledde till att Nordkorea gick med på att viss fortsatt införsel av framför allt mediciner skulle kunna ske under en övergångsperiod. Under våren 2006 träffade WFP en överenskommelse med Nordkorea om ett nytt, väsentligt reducerat program för två år. Förhandlingar mellan EU och Nordkorea ledde till att även projekt finansierade med gemensamma EU-medel, efter ett tremånaders uppehåll i början av 2006, kunde fortsätta.

Stora nationella ansträngningar har gjorts för att öka livsmedelsproduktionen. Samtidigt medför senare års ökade bruksgrad att jordarna gradvis utarmas med sjunkande avkastning som framtida konsekvens. Å andra sidan präglas jordbrukssektorn av betydande hanteringsförluster som påtagligt skulle kunna förbättra försörjningsläget om de åtgärdades. Dessutom utgör den alltmer omfattande uppodlingen av bergssluttningar på några års sikt ett allvarligt miljömässigt och humanitärt hot.

Det har länge varit uppfattningen att den odlingsbara marken knappast är tillräcklig för en betryggande självförsörjningsgrad. Men alltfler experter hävdar att med bättre odlingstekniker och modernare resurser borde det vara möjligt.

Rätten till bostad av en viss standard ingick i landets återuppbyggnadsplaner efter Korea-kriget. Betydande framgång nåddes också i ansträngningarna att

förse befolkningen med sådana bostäder. Det ekonomiska förfallet i Nordkorea efter östblockets upplösning innebär att tekniska underhållsresurser saknas för det befintliga bostadsbeståndet, liksom för all annan infrastruktur såsom elförsörjning, vattenförsörjning och allmänna kommunikationsmedel.

Tillgången på konsumtionsvaror och hushållskapitalvaror är knapp. Landets egen industri är i djupt förfall och resurser saknas för annat än begränsad varuimport. Trots en i princip heltäckande statlig folkhushållning, har parallellmarknader för privat producerade jordbruksprodukter och andra, främst importerade konsumtionsvaror nu officiellt erkänts som ett komplement till den statliga distributionens tilldelning.

Huvudstaden Pyongyang har en privilegierad ställning vad gäller försörjnings-situationen, utbildning, hälsovård och infrastrukturella investeringar. En tydlig försämring kan iakttas ju längre bort ifrån huvudstaden man kommer.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Kvinnan spelar traditionellt en underordnad roll i koreansk kultur. Det utbyggda undervisningsväsendet, där kvinnor inte förefaller diskrimineras i den obligatoriska undervisningen, torde ha haft en positiv inverkan på kvinnans möjligheter. Andelen kvinnor i förvärvsarbete förefaller idag vara hög. Likväl är inslaget av kvinnor i högre ställning tillsvidare litet. I hemmet torde kvinnan ha behållit sitt traditionella huvudansvar. Kvinnors dubbelarbete har inneburit en särskilt stor belastning på dem i nuvarande tider av ekonomisk nedgång då de ofta har den ytterligare bördan att skaffa extra tillskott till familjens livsmedelsförsörjning.

Uppgifter föreligger att den svåra försörjningssituation som drivit många nordkoreaner över gränsen till Kina också medfört en begynnande handel med kvinnor och unga flickor som förmedlas för giftermål med etniska koreaner på den kinesiska sidan gränsen, men också i viss utsträckning till prostitution.

15. Barnets rättigheter

Barnen skattas högt i den officiella ideologin. De ges en särställning i samhället och barnomsorgen är mycket väl utbyggd. Den obligatoriska utbildningen sträcker sig till 15 års ålder och minimiåldern för arbete är 16 år. Dessa omsorger skall emellertid också ses i ljuset av kvinnans höga deltagande i arbetskraften och den intensiva ideologiska fostran som tar sin början redan i förskoleåldern.

Hungersnöden i mitten av 1990-talet drabbade barnen särskilt hårt. Till bilden hörde hög barnadödlighet, undernäring och brister i det sociala skyddsnetet. Den omfattande humanitära livsmedelshjälpen, som särskilt inriktats på barn och havande mödrar, har lett till en märkbar förbättring av dessa förhållanden. Men betydande problem, bland annat i form av undernäring och kortare växt, så kallad ”stunting”, kvarstår, och med minskat humanitärt bistånd riskerar situationen att på nytt försämrats.

Nordkorea presenterade i november 2003 sin andra rapport enligt Konventionen om barnets rättigheter. I maj 2004 besöktes landet av medlemmar av FN:s kommitté för barnets rättigheter. I juli 2004 offentliggjordes kommitténs observationer till landets andra rapport. I denna konstateras bland annat att landets lagstiftning delvis avviker från konventionens grundläggande principer.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Befolkningen i både Nord- och Sydkorea är etniskt homogen. Inga större etniska minoriteter återfinns i Nordkorea utom en liten, sedan länge etablerad grupp av etniska kineser.

Uppgifter har förekommit om att religiöst troende skulle ha utsatts för hot, trakasserier, misshandel och mord. Den allmänna politiken förefaller emellertid vara att medge enskilda religionsutövning inom vissa, snäva ramar.

En grupp som förefaller särskilt utsatt är de etniska koreaner som valt att emigrera från Japan till Nordkorea. De har, trots positiv särbehandling i vissa avseenden, i många fall funnit det svårt att anpassa sig till de förhållanden som råder i landet och toleransen mot avvikelser är mycket liten.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

I ett i grunden värdekonserverativt samhälle torde toleransen för homo-, bi- och transsexualitet vara liten. Någon öppen homosexualitet har inte kunnat iaktas i landet. Någon officiell inställning i frågan har heller inte kunnat inhämtas.

18. Flyktingars rättigheter

Några flyktingströmmar till Nordkorea föreligger inte. En fråga som växt i aktualitet är behandlingen av nordkoreanska flyktingar i Kina och, framförallt, deras behandling om de repatrieras. Uppgifter föreligger om att återbördade flyktingar har avrättats. Samtidigt finns det mediaskildringar av människor som gått över gränsen många gånger, även sådana som arresterats på den kinesiska

sidan och återlämnats till nordkoreanska myndigheter. Uppgifter om hur många nordkoreanska flyktingar som sökt sig över gränsen till Kina varierar avsevärt, siffror upp till 600 000 har nämnts i sydkoreanska media. Forskare som samlat information från privata hjälporganisationer som verkar i gränsområdet har kommit fram till en siffra som pendlar mellan 30 000 och 70 000, med hänsyn taget till återvandring och säsongsmässiga variationer. Alla uppskattningar måste emellertid betraktas som i någon mån osäkra.

Ett asylbegrepp tillämpas bevisligen i Nordkorea eftersom officiella företrädare uppgett att de medlemmar av Japanska Röda Armén som 1970 kapade ett japanskt trafikflygplan och flög till Pyongyang erhöll politisk asyl.

19. Funktionshindrades rättigheter

Det finns inga säkra uppgifter på hur många funktionshindrade som kan finnas i Nordkorea, men det torde vid sidan av veteranerna från Koreakriget återfinnas ett inte försumbart antal individer med fysiska handikapp. Bristen på resurser inom sjukvården resulterar i att frakturer på armar och ben som annars vore behandlingsbara istället leder till amputation. De vanligaste orsakerna till frakturer är arbetsplatsolyckor, trafikrelaterade olyckor, förfrysningsskador och polioskador.

Inom ramen för det humanitära biståndet har enskilda organisationer med särskild kompetens på stöd till funktionshindrade etablerat verksamhet i landet och projekt, främst inriktade på fysiska funktionshinder har också initierats. Tillgången till stöd har lockat fram en mer positiv inställning och en större öppenhet på lokal nivå. Ett känsligt område som återstår att beröra är individer med mentala funktionshinder.

Under 2003 antog högsta folkförsamlingen en lag om funktionshindrades rättigheter av västerländskt snitt. Lagförslaget utarbetades av en intresseförening för de funktionshindrade, som enligt trovärdiga uppgifter energiskt drev sitt förslag fram till beslut.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Oberoende MR-organisationer tillåts inte verka i Nordkorea. En nationell MR-kommitté upprättades år 1992 men förefaller inaktiv.

Förfrågningar från internationella enskilda organisationer på området mänskliga rättigheter har inte bemötts positivt. Amnesty International tillåts besöka landet år 1996, men den resulterande rapporten ogillades starkt och

organisationen är enligt vissa källor tills vidare inte välkommen tillbaka. FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna har i sin granskning av Nordkoreas andra ICCPR-rapport rekommenderat att internationella MR-organisationer ges möjlighet att besöka Nordkorea.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

Ett viktigt resultat av den fördjupade relationen mellan Nordkorea och EU var den dialog om mänskliga rättigheter inleddes med den nordkoreanska regeringen. EU:s roll som initiativtagare till Nordkorea-resolutioner i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna och i FN:s generalförsamling har emellertid mötts av en stark reaktion från nordkoreansk sida. Landet har villkorat fortsatt dialog på MR-området med EU eller dess medlemsstater med att de årliga FN-resolutionerna upphör. På bilateral basis har nordkoreanska funktionärer deltagit i kurser om mänskliga rättigheter i Sverige och Storbritannien.

Annan fältverksamhet i internationella organisationers regi har inte kunnat iakttas.